

## POSTANOWIENIE

9 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk

w sprawie z wniosku pełnomocnika pozwanego F. spółki akcyjnej z siedzibą w W.

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 9 maja 2023 r.,  
w przedmiocie nadania biegu wnioskowi o zbadanie w trybie art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego SN M.R.

na podstawie art. 29 § 10 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1904 – tj.) w zw. z art. 367 § 3 zd. 2 k.p.c. w zw. 397 § 3 k.p.c. i art. 29 § 24 ustawy o Sądzie Najwyższym oraz § 84 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 lipca 2022 r. Regulamin Sądu Najwyższego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1489).

### **p o s t a n o w i ł:**

- 1. odrzucić wniosek;**
- 2. odpis wniosku pozwanego dołączyć do akt sprawy I CSK 4427/22 wraz z odpisem niniejszego postanowienia.**

## UZASADNIENIE

W dniu 14 października 2022 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek pełnomocnika pozwanej spółki akcyjnej F. z siedzibą w W. - adw. P. B. (data nadania pisma procesowego 10.10.2022 r. – koperta - k. 32) o zbadanie spełnienia, w sprawie kasacyjnej, sygn. akt I CSK 4427/22, wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego Sądu Najwyższego M. R., w trybie art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym. Sędzią sprawozdawcą został wyznaczony SSN Jacek

Błaszczyk (protokół – k. 35 - 36). W sprawie kasacyjnej (I CSK 4427/22) m. in. pozwana spółka w dniu 14 września 2022 r. uzyskała informację, że sędzią sprawozdawcą do rozpoznania kasacji została SSN M. R. (k: 25,27 oraz 28 akt I CSK 4427/22) Zawiadomienie o składzie rozpoznającym sprawę nastąpiło na podstawie art. 29 § 8 ustawy o Sądzie Najwyższym, co zaznaczono na wstępie pisma. W dniu 23 września 2022 r. Prezes Zarządu F. SA B. D. złożyła do sprawy kasacyjnej wniosek w oparciu o art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym dotyczący SSN M. R. (k. 34 – 35 akt sprawy kasacyjnej). Zarządzeniem z dnia 28 września 2022 r. na podstawie art. 130 § 5 k.p.c. w zw. z art. 87<sup>1</sup> k.p.c. w zw. z art. 29 § 8 zd. 4 ustawy o Sądzie Najwyższym zarządzono zwrot pisma pozwanego F. SA w W. wobec tego, że wniosek został wniesiony bezpośrednio przez stronę - podczas gdy w postępowaniu przed Sądem Najwyższym (dalej u.SN), także w zakresie uregulowanym w art. 29 ustawy ustrojowej tego organu sądowego obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych (k. 37 akt I CSK 4427/22). W dniu 4 października 2022 r. Prezes Zarządu wskazanej spółki – pozwanego, w osobie B. D., udzieliła pełnomocnictwa adw. P. B. do sporządzenia przedmiotowego wniosku o przeprowadzenie tzw. testu bezstronności sędziego w sprawie kasacyjnej (k. 7 akt III CB 8/22).

### **Sąd Najwyższy zważył, co następuje.**

Wniosek pełnomocnika pozwanego, złożony w trybie art. 29 § 5 u.SN, został wniesiony po ustawowym terminie wskazanym w przepisie art. 29 § 8 tej ustawy. Konieczne zatem było jego odrzucenie w formie postanowienia Sądu Najwyższego wydanego jednoosobowo przez sędziego sprawozdawcę wyznaczonego do rozpoznania sprawy. Zdaniem Sądu Najwyższego orzekającego w tym składzie, do wydania takiej decyzji uprawniony jest przede wszystkim, w pierwszej kolejności, Prezes kierujący pracą odpowiedniej Izby Sądu Najwyższego, który jest zobowiązany do badania warunków formalnych wniosku, jak i przewodniczący składu orzekającego wyznaczonego do zbadania spełnienia przez konkretnego sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności.

Z treści art. 29 § 8 u.SN wynika, że prawo do złożenia wniosku wygasza (podkreślenie – SN) po upływie terminu tygodnia od dnia zawiadomienia

uprawnionego do złożenia wniosku o składzie rozpoznającym sprawę i przepis art. 87<sup>1</sup> ustawy Kodeks postępowania cywilnego stosuje się. Ustawodawca w tym przepisie zastosował konstrukcję terminu stanowczego, prekluzyjnego, który w doktrynie jest także nazywany terminem materialnoprawnym. Nie jest to więc termin, który może zostać przywrócony w oparciu o treść art. 168 k.p.c. (czy art. 126 k.p.k.). Skutki naruszenia przymusu adwokacko-radcowskiego są daleko idące, gdyż pisma procesowe sporządzone z naruszeniem art. 87<sup>1</sup> k.p.c. podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia braków, tj zwrotowi *a limine*. Nie można tego braku, jak wskazano, sanować w oparciu o przepisy zarówno procedury cywilnej, jak i karnej (por. także art. 29 § 10 u.SN) – (vide postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2022 r., III CZ 93/22 oraz z dnia 8 czerwca 2022 r., IV KK 208/22, baza orzeczeń Supremus oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2007 r., I CNP 28/07, OSNC 2008, Nr C, poz. 61). Przymus adwokacko-radcowski ustanowiony w art. 87<sup>1</sup> k.p.c. obejmuje wszystkie postępowania należące do właściwości Sądu Najwyższego. Pisma procesowe sporządzone z naruszeniem tego przepisu, jak zaznaczono, podlegają zwrotowi bez wezwania do usunięcia braków (art. 130 § 5 k.p.c.) – (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2022 r., III CZ 44/22, baza orzeczeń Supremus).

Skoro przedmiotowy wniosek nie spełnia warunku z art. 29 § 8 u.SN, to zgodnie z art. 29 § 10 u.SN podlega on odrzuceniu bez wezwania do usunięcia braków formalnych. Jak już wskazano pozwany – spółka F. informację, że sprawa kasacyjna (I CSK 4427/22) została przydzielona do rozpoznania sędziemu SN M. R. uzyskała w dniu 14 września 2022 r. to termin tygodniowy zawarty w dyspozycji przepisu art. 29 § 8 u.SN, zgodnie z treścią art. 112 Kodeksu cywilnego w zw. z art. 165 k.p.k.c., upłynął z dniem 21 września 2022 r. (środa).

Stwierdzenie, że wniosek podlega odrzuceniu (art. 29 § 10) oznacza, że u.SN zawiera w tym zakresie autonomiczne rozwiązanie, które narzuca nie tylko treść procesowej decyzji, ale określa także etap na jakim dochodzi do jej wydania. Jest oczywiste, że taka formuła rozstrzygnięcia co do wniosku (jego odrzucenie) musi być stosowana w każdej procedurze testowej (cywilna, karna), na wstępnym etapie badania spełnienia warunków formalnych wniosku. Niezależnie zatem, że w procedurze karnej wobec pisma stanowiącego środek odwoławczy (art. 29 § 24

u.SN), które nie spełnia wymogów formalnych lub złożone jest po terminie, wydaje się zarządzenie o odmowie jego przyjęcia (art. 429 § 1 k.p.k.), to norma art. 29 § 10 ustawy o Sądzie Najwyższym przesądza jednoznacznie, iż także w tej sytuacji zarządzenie prezesa sądu musi mieć taką właśnie formułę, czyli formułę odrzucenia wniosku (por. np. zarządzenia Prezesa Izby Karnej z dnia 16 sierpnia 2022 r., sygn. II KB 2/22 oraz z dnia 22 września 2022 r., sygn. V KB 7/22). Takie rozstrzygnięcie musi być zatem wydane w każdej procedurze, niezależnie od tego, jak nakazuje określona procedura postąpić pismem procesowym obarczonym brakami nieusuwalnymi, których nieusuwalność wynika wprost z ustawy.

Trzeba także zauważyć, że w art. 29 § 10 u.SN nie wskazano w jakiej formule prawnej następuje odrzucenie wniosku, co może uzasadniać sięgnięcie po odpowiednie stosowanie przepisów o zażaleniu obowiązujących w tym postępowaniu, którego wniosek dotyczy, ale tylko w tym zakresie (art. 29 § 24 u.SN). Brak formuły decyzji o odrzuceniu wniosku nie upoważnia do przyjęcia, iż w ogóle nie kontroluje się wymogów formalnych wniosku. Konieczność badania wniosku w aspekcie wymagań wskazanych w art. 29 § 5-9 u.SN rysuje się bowiem jednoznacznie na tle wyników wykładni językowej oraz systemowej kolejnych przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym. Trzeba również wskazać, że w układzie systematyki wewnętrznej tej ustawy przepis nakazujący odrzucenie wniosku wobec niespełniania warunków formalnych (art. 29 § 10) umieszczony jest przed przepisami normującymi procesowe konsekwencje związane z wnioskiem spełniającym wymogi formalne (art. 29 § 13 i 24), jak i przepisami określającymi sposób postępowania przy rozpoznaniu tego wniosku oraz wskazującymi formułę możliwego do wydania rozstrzygnięcia i jego konsekwencje procesowe (art. 29 § 15-18). Trudno zasadnie twierdzić, że na przykład w sytuacji złożenia wniosku, który nie jest podpisany lub został złożony przez samego uprawnionego (a nie pełnomocnika lub obrońcę) miałyby dojść do wdrażania procedury wysłuchania sędziego, a następnie do orzekania przez skład pięciu sędziów Sądu Najwyższego o odrzuceniu wniosku z tego powodu (np. braku podpisu). Nie można zgodzić się z taką interpretacją normy art. 29 § 15 u.SN, w świetle której, to reguły postępowania cywilnego zażaleniowego wymuszają – wobec braku formalnej kontroli wniosku na wstępnym etapie badania wniosku – tylko taki (w istocie,

wysoko kwalifikowany, bo pięcioosobowy) skład Sądu Najwyższego do stwierdzenia, że pismo nie jest podpisane lub zostało złożone po terminie. Takiej wykładni przepisu art. 29 § 15 u.SN przeczą nie tylko zatem względy systemowe, ale przede wszystkim wyniki wykładni językowej oraz funkcjonalnej. Przepis art. 29 § 15 u.SN w warstwie stylizacyjnej opisuje bezspornie procedurę merytorycznego rozpoznania wniosku. W pierwszym zdaniu wskazano bowiem, że Sąd Najwyższy rozpoznaje wniosek, po wysłuchaniu sędziego, chyba że jego wysłuchanie jest niemożliwe lub bardzo utrudnione. Wysłuchanie sędziego jest zatem istotną częścią procedury merytorycznego rozpoznania wniosku. Ta zasadnicza część procedury nie powinna być uruchamiana wtedy, gdy wniosek w ogóle nie może być rozpoznawany np. z powodu wniesienia go po terminie lub braku podpisu pod wnioskiem, albo też braku innych koniecznych warunków (rudymenarnych komponentów). Do tego stwierdzenia przekonują również dalsze przepisy. Wydanie orzeczenia w terminie 2 tygodni liczy się wprawdzie od dnia złożenia wniosku, ale bezspornie chodzi o wniosek skuteczny w rozumieniu art. 29 § 5-9 u.SN, a nie ten, którego od strony procesowej w istocie nie ma, bo nie jest np. podpisany. Przepisy art. 29 § 17 i 18 u.SN określają jakie orzeczenia mogą być wydane po rozpoznaniu wniosku w trybie art. 29 § 15 u.SN; jest to oddalenie wniosku, jeśli jest bezzasadny (§ 17) lub wyłączenie sędziego, jeśli wniosek jest zasadny (§ 18). W obu tych przepisach wskazuje się na to, że rozstrzygnięcie, co do wniosku jest wynikiem oceny jego zasadności materialnej (merytorycznej), a nie oceną spełnienia warunków formalnych. Nie przewidziano odrzucenia wniosku, albowiem ten rodzaj decyzji musi zapaść wcześniej (art. 29 § 10). W takiej sytuacji poszerzony skład Sądu Najwyższego jest zrozumiały, skoro zastrzeżenia dopuszczalnego wniosku dotyczą sędziego Sądu Najwyższego. Ponadto, nie sposób założyć, że w tej incydentalnej procedurze odwołanie od decyzji z art. 29 § 10 u.SN w sprawach karnych by nie przysługiwało (ustawa u.SN nie przewiduje środka zaskarżenia, a także nie przewiduje takiego środka Kodeks postępowania karnego w tej sytuacji), a przysługiwałoby zażalenie od tej decyzji w sprawach cywilnych, albowiem musi ją podejmować tylko i wyłącznie skład pięciu sędziów Sądu Najwyższego w trybie art. 29 § 15 u.SN. Z przepisu art. 29 § 21 u.SN wynika, że od postanowienia wydanego na skutek rozpoznania wniosku przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego

w składzie 7 sędziów Sądu Najwyższego. Jeżeli zatem, by pójść tokiem rozumowania, że na gruncie spraw cywilnych nie dokonuje się w ogóle badania wymogów wniosku, a czyni się tak dopiero w trybie rozpoznania wniosku (art. 29 § 15 u.SN), to by to było równoznaczne ze skutkiem, którego nie można przyjąć na gruncie tej samej regulacji ustawowej. Skutek byłby bowiem taki, że odrzucenie wniosku jest niezaskarżalne na gruncie spraw karnych, a zaskarżalne na gruncie spraw cywilnych, przy czym nie widać na gruncie ustawy o Sądzie Najwyższym żadnych racji aby takie zróżnicowane uprawnienia stron istniały. Co więcej, takie rozwiązanie godziłoby w konstytucyjną zasadę równości stron w dostępie do środka zaskarżenia (art. 78 w zw. z art. 32 Konstytucji RP), przy czym takie zróżnicowanie w prawach dostępu do środka odwoławczego w zależności od charakteru sprawy nie może być niczym usprawiedliwione (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). To zatem, także względy wykładni prokonstytucyjnej dają niewątpliwy argument do przyjęcia, że formuła „rozpoznania wniosku” z art. 29 § 15, 20, 21 u.SN dotyczy tylko i wyłącznie rozstrzygnięcia merytorycznego zasadności wniosku, który spełnia warunki formalne. Tylko wówczas – przy takim rozumieniu tego normatywnego pojęcia – nie dochodzi do zróżnicowania uprawnień stron w możliwości zaskarżenia decyzji o odrzuceniu wniosku. W obszarze ustawy o Sądzie Najwyższym i regulacji zawartej w art. 29 nie można przyjąć więc, aby na grunt sprawy wniesionej na podstawie art. 29 § 5 u.SN - nie dostrzegając autonomicznych rozwiązań ustawy o Sądzie Najwyższym - transponować rozumienie „rozpoznania sprawy” przyjęte w procedurze cywilnej (por. uchwała Izby Cywilnej z dnia 1 lipca 2021 r., III CZP 36/20, z glosą A. Urbańskiego w OSP 2022, z. 10, s. 3 i nast.).

Ocena warunków formalnych powinna być dokonywana zanim Sąd Najwyższy przystąpi do merytorycznej analizy wniosku, procedując w trybie art. 29 § 15 u.SN. Wskazano przy tym wcześniej, że byłoby zaprzeczeniem funkcjonalności proceduralnej przyjęcie, iż skład pięciu sędziów Sądu Najwyższego musi także zbierać się na posiedzenie wyznaczone w trybie art. 29 § 15 u.SN w celu odrzucenia wniosku niepodpisanego lub złożonego przez stronę osobiście, albo wniesionego po upływie terminu, a od takiej decyzji przysługiwałoby zażalenie (także sędziemu) do składu siedmiu sędziów, ale tylko w sprawie cywilnej, bo już w sprawie karnej takiej możliwości by nie było. W procedurze cywilnej odrzucenie

pozwu następuje przez skład jednego sędziego (art. 47 § 3 w zw. z art. 199 § 1 k.p.c.), a odrzucenie wniosku w procedurze incydentalnej z art. 29 § 5 u.SN wymagałoby udziału pięciu sędziów Sądu Najwyższego. Takie rozumienie tego przepisu zaprzecza logice i funkcjonalności procesowej. Wszystkie te względy, wynikające z rezultatów wykładni językowej, systemowej oraz funkcjonalnej z uwzględnieniem wykładni prokonstytucyjnej przekonują, że ocena, co do istnienia braków formalnych wniosku złożonego na podstawie art. 29 § 5 u.SN – niezależnie czy jest on złożony w sprawie karnej czy cywilnej – jest obligatoryjna i poprzedza rozpoznanie merytoryczne wniosku na posiedzeniu w trybie art. 29 § 15 u.SN. Oczywiście może się zdarzyć, że wniosek obarczony brakiem formalnym trafi na posiedzenie wyznaczone w trybie art. 29 § 15 u.SN. Wówczas, na zasadzie wyjątku, powinien być odrzucony, albowiem może o nim zdecydować także pięcioosobowy skład Sądu Najwyższego, skoro nie przeprowadzono prawidłowej kontroli na wcześniejszym etapie tego postępowania. Wówczas jednak nie podlega ta decyzja zaskarżeniu, bo nie został wniosek rozpoznany w rozumieniu art. 29 § 15 u.SN. Jednak - co do zasady - odrzucenie wniosku powinno następować we wcześniejszej fazie postępowania. Warto zauważyć, że na gruncie tego samego mechanizmu testu z art. 29 § 5 u.SN w procedurze karnej odrzucenie następuje w formie zarządzenia Prezesa Izby Karnej, a zatem rozstrzygnięcie nie ma nawet formuły orzeczenia sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2022 r., III CB 4/22, baza orzeczeń Supremus).

W niniejszej sprawie procedury badania wniosku w ogóle nie było, chociaż być powinna. Wniosek nie został odrzucony, co wymaga takiej decyzji na obecnym etapie postępowania z art. 29 § 8 i § 10 u.SN. Podstawą procesową do wydania postanowienia o odrzuceniu wniosku są odpowiednio stosowane (art. 29 § 24 u.SN) przepisy procedury cywilnej, które pozwalają na wydanie orzeczenia bez uruchomienia procedury rozpoznawczej z art. 29 § 15 u.SN. Podstawą normatywną wydania orzeczenia są zatem, wskazane na wstępie, przepisy: art. 29 § 10 ustawy o Sądzie Najwyższym w zw. z art. 367 § 3 zd. drugie k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. w zw. z art. 29 § 24 u.SN. Nie ma w takim wypadku możliwości orzekania w składzie trzech sędziów (art. 397 § 1 k.p.c.), albowiem decyzja o odrzuceniu wniosku nie podlega zaskarżeniu w trybie ustawy o Sądzie Najwyższym, a zatem

nie dochodzi w tym zakresie do „rozpoznawania zażalenia” (art. 397 § 1 k.p.c.) ale do wydania decyzji tożsamej z odrzuceniem zażalenia w sądzie pierwszej instancji lub odrzuceniu apelacji (art. 394<sup>1a</sup> pkt 12 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. oraz w zw. z art. 367 § 3 zd. drugie k.p.c.).

Nie jest wykluczone, że złożony wniosek zostanie oceniony w perspektywie normatywnej zawartej w przepisie art. 49 § 1 k.p.c. (*iudex suspectus*), co wymagało załączenia jego kserokopii z akt sprawy III CB 4/22 do akt sprawy kasacyjnej (I CSK 4427/22). Zwróciła na to także - pośrednio - uwagę sędzia SN M. R. w piśmie z dnia 31 października 2022 r. (k. 63v. akt III CB 8/22 – (por. także - odpowiednio - K. Lipiński „Ustawowy test niezawisłości i bezstronności sędziego w sprawach karnych”, *Palestra* 2022, Nr 10, s. 8 i n., w tym uwagi końcowe).

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji.